

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Szechenyi-téren, a hidkaputól fímenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyiltér” cikkek sora után 20 kr. előleg be kell fizetni a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, oct. 28.

(D.) A „Gazetta” 80-ik száma egy cikket hoz Balászfalváról, a mely legelőbb is érinti a metropolitának bécsi utjáról hozott hírlapi közléseket, s tagadja azt, hogy az érsek ur hivatala lett volna Bécsbe, hogy csak magán ügyeiben jelent meg.

A mint olvasóink emlékeznek mi a „Debatte”-ből egy közlést vettünk volt át, melyben, ama lap közlése szerint az érsek urhoz magasabb helyről tett észrevételek adatai közre; ezen észrevételek közt állott az is, hogy az érsek ur nem román érdekek befolyása által vezetették. E szerint a „Gazetta” igen hibázik, midőn azon észrevételt, melyet mi a „Debatte”-től vettünk át, lapunknak tulajdonítja; a mi direct bécsi levelezőnk ezen dolgot másképp beszélt, s lapunk egyenes közlésének csak ez tekinthető, nem pedig a mit más laptól vettünk át.

E szerint tehát a „Gazetta” cikkének azon egész része, a mely arra van építve, mintha a magyarok a román érsek politikai szereplését „nem románok általi befolyásnak” tulajdonítaná, maga magában összeesküszik, mert ezt a magyarok nem állítják; egy bécsi lap után átvett közlés egyszerű átvett hír gyanánt szolgál, mi részünkről meglehetősen tudjuk, kiválólag kiknek hallgat tanácsaira a metropolita ur.

A mi a „Gazetta” okoskodását illeti, a mely a törvénytelen vagy hatáskörüket átlépő gyülekezetre vonatkozik, erre nézve mi jogelvekhez tartottuk magunkat s mindig azok szerint ítéltünk.

Ha mi ellenezünk minden törvénytelen nemzeti congressust, ilyesmit magunknak sem követelünk. Négy év óta nem folyt egyéb Erdélyben, mint a székelyeknek s magyaroknak minden közjogi kifogatása, sőt magán jogai is gyökeresen kiirtottak; intézküvényei felett, melyek közül a székelyekét maga az országgyűlés sem bántotta alapjaiban, egy néhány román lelkes s szász tisztviselő kényére hozta a megsemmisítő ítéleteket a szebeni gyűlésen; mindamellett sem a székely, sem a magyar soha sem kért congressust; mert ő nem akart az absolutismus kegyelméből élni, melynek a „Gazetta” cikkje most is úgy hizeleg, és nem a szerint mérte meg valamely kormány érdemét, a mint az neki minél többet igér, hanem a szerint, a mint az ország törvényeihez tartja magát.

Ha a „Gazetta” a mostan összehívott gyűlést feudális országgyűlésnek nevezi; e nézetét sem oszthatjuk, mert a képviselők közt a nép és polgárság által választottak, valamint a kormány-hivatalnokok száma sokkal felülmúlja az oly regalisták számát, a kik egy részben születési s vagyoni állásuknál fogva hívatnak meg. Mi soha sem pártoltuk azt, hogy intézményeinkben a felső tábla joga az alsóval egykor egyesítették, s a népképviselést paralizálták, de valamint monarchicus államban felsőház nélkül nem képzelhetünk rendes törvényhozást, úgy nem képzelünk Erdélyben, miután attól a részek már elszakadtak volt, külön törvényhozói gyűlésre való képességet.

És éppen ezért nem is a magyarok voltak azok, a kik egy külön erdélyi országgyűlés összehívását sürgették, vagy annak törvényhozási jogosultságát elismerték volna valaha 1848 után.

Nem mondtak annak ellene, mintegy előkészítő összehívás alkalmat látván abban a terület különböző nemzetiségekből álló képviselének.

Ha azonban a románok kezét fogva vettük azt sürgették volna, hogy az 1848-iki törvények szerint szoroson történjék a választás, bizonyos, hogy a képviselők választására sokkal nagyobb befolyást gyakoroltak volna.

A románoknak nincs sem Istentől, sem embertől adott joguk arra, hogy maguknak több politikai előnyt követeljenek, mint a mennyit mi birunk, a mennyit a törvény mindnyájunknak ad a jogegyenlőség által.

Amde e téren lehet követelésük; azonban e követelést egyetlen román képviselő éppen úgy felteheti, mint egy congressus, s az ő szavának éppen annyi nyomatéka lesz, mint a congressusnak, sőt még nagyobb, mert ő törvényes képviselő, s egy képviselő

szava, ha a törvény mellett küzd, meghallgatatlannal nem maradhat.

És saját érdekek is nem azt hozza magával, hogy absolutistákkal vagy alkormányzó hypocritákkal alkudozva magoknak oly előnyöket keressenek, a melyek éppen azért, mert mások feletti előnyök, eo ipso egy szabadságra törekvő államban homokra épített várak, melyeknek alapját rövid idő kimosván az egész vár összeomlik.

Ugy rendezni be egy államot, hogy vegyesen lakó nemzetiségek specíficus kiváltságaira legyen fektetve, teljes lehetetlenség; a helyett a közállamnak kell megalapítani a szabadság s jogegyenlőség oly intézményeit, melyeknek keretei közt minden nagyobbbaeska nemzetiség, saját nemzeti műveltségét, jóllétét szabadon fejtheti, s saját körében nemzeti nyelve drága kincsének használatától ninesen elzárva.

Mi nem mondjuk, hogy az 1848-i törvényhozás e részben a tökély főpontját elérte volna. A joggyformaság fő elve azonban — a mi az egész kérdés sarkpontját képezi — már akkor határozottan kimondatott minden vallás és nemzetiségi különbség nélkül. „Örvendek — mondá a balászfalvi oláh küldöttséghez Ferdinánd császár és király ő felsége — örvendek az itt levő küldöttek biztosíthatni, hogy az egybekapcsolás által, mely különbség nélkül nemzetiség, nyelv és vallásra nézve minden erdélyi lakosnak ugyanazon szabadságokat és jogokat adja, kívánatainknak legnagyobb részben elég tette, azért is jövő boldogságuk csupán e törvény (az unio-törvény) végrehajtásától függ.” Így a törvény egy nemzetiségnek sem adott prerogativát a másik felett, s a királyi állam történelmi színezetének, s integritásának hatáskörén belül az alkotmányos jog által minden egyébre s nemzetiségre nézve fenhagyta a tért, melyen saját műveltségét s jóllétét kifejthesse.

Erdélynek, a mint tudva van, belsejében addigi status quoja hagyatott fenn, addig, míg a törvényhozás az erdélyi bizottmány munkálata folytán előterjesztendő ministeri törvényjavaslatot tárgyalás alá véve, ezen területnek az anyakirálysággal feljes egyesítését végrehajtani kezdte.

Az átalakulást gyorsan követő forradalom elfogta attól a törvényhozást, hogy a teljes egyesülésre szükséges összeillesztési munkálattal végrehajthassa, s így ha talán még az 1848-iki választási törvény is a népességi érdekeknek teljesen meg nem felel, annak oka nem a törvényhozás, hanem az azt oly hosszason meggátolt rendkívüli időkben feneklik.

S valóban a románok a helyett, hogy külön és tehetetlen conventiculumokon nemzetfeleik gyöngítése végett az ország alap-törvényeinek verivorkoltására munkáltak volna, az alkotmányos jogfolytonosság vissza-követelésénél azokhoz csatlóttak volna szakultak, kiknek polgári jelleme előtt Európa elismeréssel áll meg; bizonyosan sokkal több vívmányra tehetek volna szert ekkor a rendes törvényhozás útján, mint a mennyivel boldogíták oly kormányok, melyek az ország minden jogát kezökbe ragadva, a népeket csak is absolut eszmék szűrőszitájaként használták fel.

A románok Erdély autonómiajával ábrándoztak, s ezen autonómiából a földkerekségen mit sem tarthattak meg egyebet egy tehetetlen gyűlésnél, mely ma egyebet határozott, s holnap az e határozatot nem szívelő alkancellár megjelenésén a gyűlésen, s ott azon kívül értekezve a tagokkal, egyszerű megváltoztatják határozatukat.

A nemzetiségeknek minden fejlődési köre a községi s megyei életben, s az ottani tisztviselők választásában áll. De ama gyűlés feladta a megyei életet, feladta a választási jogot, s törvényprojectumaival megalapította volna közöttünk Bach bureaucrátiáját.

Erdélyt, mely a pragmatica sanctio alapján, mint „ad sacram Regni Hungariae coronam pertinens” rész az 1791. VI-dik szentesített törvény tiszta szavai szerint az örökös tartományok módjára nem kormányozható „csak az együtti birtoklásra s kölcsönös oltalomra nézve maradván épen az egyesülés megoszthatatlan s elváhatlan kötele” oda rendelték az osztrák ministerium döntő befolyása

alá, régi közjogait, mielőtt a közös kérdések formulázva lettek volna, feladák, a municipiumok joga, melyben az egyéni s nemzeti érdekek legtöbb biztosítékot lelhetnek, törvényprojectumok által már-már megsemmisülendők vala. stb.

Mennyivel jobb volt volna a helyett arra küzdeni, hogy azon királyság határain belül, melyek közt az összes oláh nép is lakik, s együttesen két millió létszámon felül menve, ezen királyság egyik jelentékeny nemzetiségét képezi, a szabadság, jogegyenlőség, s anyagi jóllét emelkedjék, melyeket egyik nemzetiség sem élvezhet a másik kizárásával, melyek az álladalmnak oly tulajdonai, mint a levegő, melyből mindenki annyit szívhathat magába, a mennyit tudója bevenni képes.

Itt problémák, és mulékony s változó kormány-kegyek helyett örök igazságokat vihathott volna ki az oláh értelmiség is váltalvatve más kisebb s nagyobb nemzetiségek értelmiségével, s az óta talán vasut futná át Erdély elhagyott vidékeit, virágoznék megyei életünk, s a választási jog alapján befolya a nép azoknak beállítására, a kik által kormányoztatik, a megyék zöld asztalainál az értelmiség tanácskoznék a kebelében uralkodó, s terjedő pauperismusnak jozan intézkedések, tagosítások, közhelyek felosztása, gyár s kereskedelmi társulatok alakítására való segédkezése általi csökkentése fölött, azóta a törvényhozás a népességhez arányosított választási joggyakorlat alapján eleget tehetett volna azon kívánatoknak, melyeket a nemzetiségek a törvény-alkotásra való befolyás végett igényelnek maguknak.

Jó egyetértéssel, közös törekvéssel bizonyára minden egyéni, és nemzeti érdekek alaposabb vívmányokra tehetett volna szert, mint azon uton, mely egy beolvaszó politika drága ároni adományaiért a létező jogokat tenné cöcközará.

Ily dolgokon gondolkoznánk mi, ha románok volnánk, s gondolkozunk is mi magyarok a felszabadult nép érdekében; de a remonstráló congressusok nézetünk szerint semmit sem érnek, mert minden réteg vagy nemzetiség csak azt bírhatja tiszta, és háboríthatlan tulajdonát, a mit a vele együtt lakók higgadt törvényhozásának rendszeres működése, s arra való befolyása által vivhat ki, úgy a köznek, mint önmagának.

A törvényesség terén bizonyonyal a románok a mi teljes jő akarattal nemzet, és valláskülönbség nélküli szabadélviségünkkel fognak találkozni, de az experimentatiók, congressusok, demonstratiók terére nem követhetjük, ott egyedül saját szakállukra fognak cselekedhetni. Mi háznak egész szabadságát, egyéni, polgári jogainkat láttuk Schmerling ur által aláminázva, mindazáltal soha sem folyamondtunk nemzetiségi tumultuatiókhoz, biztunk ügyünk igazságában, biztunk a fejedelmi, eskük által szentesített törvényekben, a melyek rendes uton minden polgárnak megadják a mi őt illeti, s alapjukon minden nemzetiség érvényesítheti annyira magát a mennyire jozan, és helyes vezérelt, s anyagi és erkölcsi factorai által érvényesíteni képes lehet.

A „Gazetta” interpellálja a magyarokat aképp használni fel a körülményeket, hogy a románok testvéri bizalommal közeledhesse nek hozzájuk. — Im itt a tér, a hol közeledhetnek. Gyözödjének meg, hogy e téren valódi igazság mellett egynek szava éppen annyit ér, mint ezernek kiáltozása. Jöjjenek tizen elismerve a törvényt, s annyi, mintha ezeken jönnének, a törvény utján baladva tovább, emeljük egymást, s egymásunk által közös királyi államunkat; mi hiszszük, hogy e téren a románok a magyarokkal teljes rokonszenvvel fognak találkozni. Érdekeinket itt jobban, és biztosabban összeegyeztethetjük, s mindnyájunknak jobb jövőt alapítunk meg, mint hogyha hazánkat tovább is experimentatiók veszélyeinek teszzsük ki, melyek által Erdély már is mindent elvesztett, s a román sem nyert többet egy nyelvtörvénynél, a melyet practicus határokig töle az alkotmányos ut sem tagadt volna meg, míg a más uton roppant drága árért, a haza sok jogainak feláldozása árért nyerte meg azt.

Az erdélyi gazdasági-egylet felirata a vasut tárgyában.

A gazdasági egylet legutóbbi ülésében meghatározott egy folyamodás készítése a k. főkományszekhez, melyben az Erdélyen átvonuló vasut életszükségessége újból fejtegettetvén, létesítésének sürgetésére a kormányhatóságok felkéressenek.

A kir. kormánysekhez intézett feliratot itt egész terjedelmében közreadjuk, a mint következik:

Mióta az erdélyi vasut felett vitakozások folynak, összes államunk más szerencsésebb részében több vasut jött létre, melyek későbbre hozattak szoba, és már régóta átadattak a közforgalomnak; sőt — az arad-erdélyi vonal előterbe lökése következtében — ez ügy oly káros fordulatot vett, miszerint csak örvendeni lehet, hogy Erdélyen át még nem vezet vasut.

Mi más országok fiaiban kellemetlen érzetet költene föl, azon nekünk örvendünk kell!

Ily abnormis állásba hozta Erdélyt, ez életkérdésnek tévutra vezetése.

A várad-brassói fővonalban — fejevári és szebeni szárnyvonalaival — központosulnak minden bel- és külterdek, a stratégiának minden kívánalmái.

E vonalnak a többiek fölötti előnyeit elősmerték a hadügyministerium — 1860-ban november 9-kén kelt ösmeretes notájában — az erdélyi főigazgató tanács és főcancellária, volt hadügyminister gróf Degenfeld, gróf Creneville, gróf Nádasdy ő nagyméltóságok, és több szakértő tekintélyek.

Ily előzmények után a magas kormány határozottan kijelentette, miszerint e vonal megépítésére az engedély meg fog adadni, mihelyt a szükséges pénz rendelkezés alatt lesz.

Általános volt tehát Erdélyben az öröm és lelkesülés, midőn Bischofsheim — egy minden critica fölött álló brüsseli ház — e vasut megépítésére magát ajánlotta, és ez iránti kérelmét be is adta, mert ugyan ki kételkedhetett volna többé annak létrejötté felől!

Ez örömben résztvettek több szász communitások, és többek közt Brassó, Köhalom, Segesvár, Megygyes, s csak is Szeben, és a regius fundusnak néhány más törvényhatósági aggodtak Erdély eljövendő szebb jövőjén, melyeknek lakosai közt a szász elem határozottan minoritás-ban van.

Azonban volt egy kis, de hatalmas párt, mely eddigelő képes vala hazánk legjogosabb reményét meghiúsítani.

Az említett várad-brassói vasutal — mely Erdélyt leghosszabb vonalban basítja át — mely a Várad és Torda közt fekvő, minden hajókázható víztől távol eső nagy kiterjedésű vidék számára Európa piacait fölnyitja — mely Oláhországtól lehető legtávolabb irányban vonul át Erdélyen — mely Bécsét Galaczezal a legrövidebb uton köti egybe s akkor területet hasít keresztül, melyen 1.517,600 lélek lakik; e vasutal szembe tétezt egy arad-vöröstoronyi, mely vonal csak 338,400 lelket számláló területen vonul át, s Erdélyt alig érinti — melyen Arad, Fejevár közt a bajókázható Maros foly át — mely Alvincztől egész a Vöröstoronyig az oláhországi havasokat ugyszólva beszeji; végre Bécsét — oly tekintélyek ellenére, miők Ghega és Becke — nem Galaczezhöz, hanem Kusz-tendzséhez, vagy Várnához viszi közelebb.

A lelépett ministerium a várad-brassói vonalt háttérbe szorítá, ellenben az arad-vöröstoronyinak támogatására mindent elkövetett, holott leghűbb barátjai is elősmerték, hogy a várad-brassói vonal Erdély érdekeinek inkább megfelel.

De magasabb szempontból kívánták az erdélyi vasut kérdését fölfigni. A birodalmi tanács által kinevezett bizottmányban mult évi január 18-dik napján egy erdélyi követ nyiltan kijelentette, miszerint Erdélynek e szönyegen levő kérdéssel semmi köze, minél fogva az arad-szebeni vonalt nem is kellene erdélyi, hanem pontusi vonalnak nevezni.

Azonban e tisztelt erdélyi képviselő ur aligha jól fogta föl a dolgot e magasabb szempontból is, midőn világkereskedés tekintetéből az arad-szebeni vonalt pártolta. Legalább Ghega és Becke más véleményben vannak.

Hogy az erdélyi vasut kérdése a volt ministerium által a birodalmi tanács eleibe terjesztett, de újra visszavetett, mielőtt határozatát megtehetné volna.

Hogy ennek következtében Arad-Fejevár közt — utólagos jóváhagyás reménye mellett — a földmunkák kölcsön vett pénzzel előlegesen megkezdettek.

Hogy ez eljárás igazolására a magyarhoni éhezük segélyezése vétetett föl indokul, de mely

szándok sokkal előbb léptethetett volna életbe a várad-erdélyi vasút engedélyezése által, miután Bischofsheim magát kötelezte vala, a földmunkáknak szeptember első napján leendő megkezdésére, míg Arad-Fejérvár közt a napszámok csak is következő tavaszon nyerhettek munkát.

Hogy a szebeni gyűlés nyíltan kijelentette, miszerint a várad-erdélyi vasút, az ország érdekét tekintve, kívánatosabb lenne, s mégis az említett aradnak adott elsőbbséget, azon egyedül oknál fogva, mivel az említett földmunkákba néhány millió már befektetett.

Hogy ez úgy utólagosan újra a birodalmi tanács eleibe terjesztetvén, általa — beves vitatkozások után — hasonló okból fogadtatott el az arad-fejérvári vonal.

Ez elősorolt tények oly ösmeretek, hogy azoknak részleteivel nem kívánjuk a felsőes királyi főigazgató tanács becses idejét elfoglalni.

Mély aggodalomba ejtő Erdélyt ez úgynevezett gyászfordulata.

Azonban a providentia — mely úgy akarta, hogy a várad-brassói vonalban összpontosulva legyenek minden érdekek — nem szünt meg Erdély felett öröködni.

Pickering — ki magát az említett aradi vonal megépítésére ajánlotta vala — később átlátván, hogy e vasútnak nincs sem értelme, sem jövője: visszalépett, és az osztrák creditantalt a helyett, hogy által oly üdvösnek hirdetett vasút megépítését magára vállalná; már most követeli vissza az említett földmunkák elkezdésére az államnak költsözött millióit, melyek az Arad-Fejérvár közt föl-tornyosult minden haszon nélkül töltésekbe süllyedtek.

E szerencsétlen emléki arad-fejérvári vonal bukásával, újra föléledt keblünkben azon remény, miszerint az erdélyi vasuttra nézve hazánk jogosult ohaja végre csakugyan teljesülend.

Felsőes k. főigazgató tanács!

Az állam nagyra nőtt szükségét fedezni kell, ezt mindenki átlátja, nem is voltak Erdélynek fiai az ado pontos befizetésére hajlandóbbak soha mint most, mert a kölcsönös érdekek egybeforrása neveli a méltányosság érzetét, az áldozat-készséget, de Erdélynek mások fölötti elszegényülése, ezt — a legbünyösebb igyekezet mellett — már-már lehetlenné teszi, és e baj napról napra rémületesebb alakot vesz föl, mert naponta nő az ado s apad a jövedelem.

Hogy szegény hazánk a végpusztulástól meneküljön, arra csak így ut vezethet, mely nem más, mint az adóképesség és adófizetés közti helyes aránynak helyreállítása, és pedig a jövedelemforrások bővítése által.

E célra alig lehetne — a mostani körülmények közt — hatalmasabb emeltvűt fölhasználni, mint milyen egy életbeléptetett erdélyi okszeri vasút lenne, és ha a várad-erdélyi vasuttra a várva várt concessio maga idejében megadatott volna, ugy annak jelentékeny része eddigelő már átadhatott volna a közforgalomnak.

Minő más színe lenne már is Erdély nagy részének!

Ellenvetésül elő szokott hozatni, hogy a várad-brassói vonal az arad-vöröstoronynál költségesebb lenne.

Ezt kétségbe hozni nem lehet, miután a várad-brassói majd kétszerte hosszabb.

Azonban igen fonák nemzetgazdasági Axioma lenne, hogy a mely vonal rövidebb, az jobb, mely hosszabb az rosszabb. Ezen theorea szerint még legjobb lenne Aradot a zarándi havasokkal kötni egybe, miután ez még rövidebb vonal lenne.

Ily axiomát Európa csakugyan még nem fogadott el eddigelő, mert tapasztalatok bizonyítják, miszerint a rövid, de vidék nélküli vonalok után az államnak garantirozás esetében több jövedelmi pótlékot kell fizetni, mint a hosszabb, de józan irányban vezetett virágzó, termékeny vidékek által környezett vonalok után.

E mellett könnyen fölfogható okoknál fogva minden államnak azon kell igyekezni, hogy a területén átvonulandó vasut, azt mentől nagyobb dimenzióban vágja át, a mint hogy a Várad-Brassóinak éppen ez egyik főérdeme, míg tekintve kedvező körülmétét, az sem szenved kétséget, hogy magát sokkal jobban fogja kifizetni, mint egy arad-szebeni.

De ha államunk jelenleg nem garantirozhatja az egész várad-brassói vasutat; igen kívánatos lenne, hogy e vonal prioritását kimondva a kért engedélyt Bischofsheimnak adja meg oly föltét mellett, hogy most egyelőre annak csak egy részét építtesse meg Várad-Fejérvár közt.

Ekkor oly irányban épített vasutat, mely nemzetgazdasági tekintetben a legegyszerűsőbb, következőleg jobban kifizeti magát, kevesebb jövedelem-pótlékot igényel államunktól, és még sem kerül többre, sőt remélhetőleg kevesebbe mint az arad-fejérvári.

A várad-erdélyi vonal elleni élénken adják elő a Királyhágó borzalmait, melyet egy bécsi lap *Doppelt Simmering*-nek nevezett, de felelik, hogy e magoslat nem vizválasztó hegy, miután annak aljában a Körös völgyén hegy nélkül lehet Váradról Erdélybe menni, következőleg az említett vonal a Királyhágót merőben elkerüli.

Várad-Fejérvár közt igaz fordul elő két viz-

választó hegy (wasserscheide), melyeknek átvágása jelentékeny költségbe kerül, de az arad-fejérvári vonalon ezzel szemben süllyedező hegyek léteznek, melyek minden technici akadályok közt a legveszélyesebbek, olykor legyözhetlenek, e mellett a Maros árjának gátlására szabályozások, mértföldekre terjedő magas töltések szükségeltetnek, végre Arad-Fejérvár közt kétszer kell a vasutat a birodalmi tanács eleibe terjesztett ministerialis terv szerint — a Maroson átvezetni, mire nagyobb szerű költséges hidak kívánatosnak, míg Várad-Fejérvár közt a legjelentékenyebb folyam az Aranyos.

Hogy ily körülmények közt a kiküldött ministerialis rendelkezés alatt álló szakértők, miként számíthatták és teheték a Várad-Fejérvár közi vasut építésére megkívántó kiadásokat nagyobbra: az valóban alig megfogható.

Idővel kétségen kívül Erdélyt is vasut-bálózat fogja borítani, és ekkor csak örvendeni lehet, ha Arad Szebennel egybe lesz kötve, de igen helyesen jegyzi meg Ghéga, hogy legelőbb a fővonalat kell életbeléptetni, melyből bocsátatnak ki rendre a szárnyvonalok száalai, és hogy Erdélyben e fővonal nem lehet más, mint a várad-brassói, mint a mely az ország szívében megy át.

Hogy e fővonal létrejötte előtt egy másod- vagy harmadrendű arad-szebeni erőszakoltassék ki, ez a legnagyobb méltánytalanság lenne, és igazolná a birodalmi tanács egyik kitérő tagjának, Schindlernek megjegyzését, miszerint az arad-szebeni vonalnak más elhivatása nincs, mint hogy Szeben az említett Creditantaltal egybekössze.

Habár az erdélyi vasut kérdése jobb fordulatot vett; a Damocles kardja még mind szegény hazánk felett függ.

E válságos percekben gazdasági egyetünk bizalomteljesen folyamodik a Felsőes kir. főigazgató tanácsához azon alázatos kéréssel, kegyeskedjék magas befolyásával kieszközölni, hogy Bischofsheim kért engedélyt megnyerhesse, és hogy a vasut építése — legalább Várad-Fejérvár közt — baladé nélkül megkezdhetőssék.

A Felsőes királyi főigazgató tanács közbenjárásának sikere annál biztosabb, mivel a magas méltóságú és politikai szenvedélyek fölött álló Wülldorf gróf kinevezése után biztosan remélhetni, hogy a vasuti kérdések ezután nem fegyelmi, ha nemzetgazdasági szempontból fognak megoldatni, s hogy e tekintetben a politikai sympathiák és antipathiák nem fognak figyelembe vétetni.

A „Debatte“ elleni sajtó per.

E hó 24-kén volt a „Debatte“ végtárgyalása a bécsi országos törvényeszkénél.

Előkölt es. kir. törvényeszkéi tanácsos Heysz, az államügyészséget képviselte főtörvényeszkéi tanácsos Lienbacher.

Védő volt dr. Vilás.

A tárgyalás 12 órakor vette kezdetét. A vádlott volt Schnitzer Ignáz, pesti születésű, 25 éves, nőtlen, a „Debatte“ felelős szerkesztője.

Az államügyész következőleg adta el vádját.

Élénk vizsály fejtett ki azon lapok közt, melyek a mi államjogi viszonyaink politikai fejleményének főbb irányait képviselik. E vizsály a mi viszonyainkon alapszik és jogosult, mert valamint a természetben a testek fejlődését a meleg és világosság fejti ki, ugy a szellemi természetben is az igazság sokszor a szellemi harez által nyeri világosságát. Fájdalom e harezban a hievnek oly keserűsége mutatkozott, mely tiltott, büntetésre méltó eszközöket vett igénybe. Ezen eset áll elé a „Debatte“-nál is, főként ezen cikkben: „A kormány tiz halálos büne.“

Előadja az államügyész, hogy e cikksorozatban az octoberi diploma s februári patens tárgyalatván, ő exelja Schmerling lovag, a főtörvényeszké mostani elnöke, feloniával, a császár és birodalom elleni esküszegéssel, s a trón és monarchia törvényes jogalapjainak esküszegő megtámadásával vádolják, melyek képesek és államférfi ellen gyűlöletet, megvetést gerjeszteni, s így a B. t. 300 §-a elleni vétség van elkövetve.

Továbbá a cikk a törvények, s az octoberi alkotmány kifejlése ellen fordul, a mint az a febr. s azt követet határozatok által formulatott. Ezen kifejlési phasis, mint hódítási jog mutatattik fel, különösen az erdélyi választási törvényről az mondatik, hogy az a maga idejében arra volt számítva, hogy a legitim jog megsemmisítése végett egy suffrage universellel idézzen elé, melyet a Napoleon kormányja gyűlöletesben nem létesíthetett. Az államügyész állítván, hogy az erdélyi választó törvény még nem töröltetett el, s a szerkesztőt a büntető törvény 300 §-a alapján vádolja a törvény megalázásáért.

Vádlója továbbá az államügyész, hogy a „Debatte“ az államjogi fejlődés ellen izgatott, s ebben a hódítási jog ellenében a forradalom szent jog gyanánt van felmutatva. Ebben a felségértés vétkének helyeslése foglatatik, s oly büntetésreméltó cselekmény igazoltatik, mely a 300. §. értelmében bünt fogalja magában. Ez okokból emel vádat Schnitzer ellen a b. t. k. 300. és 305. §-ai alapján.

Az elnök felolvastatja a beperelt cikkekét, miközben kérdéseket intéz a vádlóhoz. Azon kérdésre, ha ő-e a beperelt cikk írója: tagadólag felel.

Felsőzollitattik a vádlott a vád első részére nyilatkozni a mire vádlott így felel:

„Sajnálom, hogy az államügyész ur, kérdéseket hozott ezen törvényeszké elé, a melyek más forumhoz tartoznak. A kiegyezés s kiegyenlítés eszméje az, melyet a „Debatte“ képvisel, s a trón és monarchia legitimitása az, a melyet vitat azon cikk, mely a mostani tárgyalás okát képezi; sajátságos s csak az államügyészség által is említett párt-harez következménye az, hogy éppen azon cikkben, mely a legitimitást emeli minden egyéb fölé, egy hajszálat találhattak, a melynek forradalmiak kell lenni. Schmerling ur mult évi dec. 2-ki reichsrathi beszédjében azt mondotta volt: „Magyarországon 1861-ben a sok éven át fenállott rendet leonták, a nélkül, hogy a helyett valami jobbat állították volna.“ E tétel mindenestre kétértelmű, ebből azon értelmezést is lehet kihozni, hogy a forradalmak mindig valami jobbat létesítenek a helyett, a mit ledöntöttek. Ily magyarázat mindenestre ildomtalan volna, mert a szavak mindig annak szelleme szerint magyarázandók, a ki azokat mondja.

Azon igény, hogy a szó oly ildomosan magyaráztassék egy laptól, éppen ugy meg nem tagadható, mint egy embertől, mert az épp ugy egy egyéniség, hogy azonban a „Debatte“-nak forradalmi iránya volna, azt az államügyész ur is, ki oly szellemdús s semmi argumentálásnál zavarba nem jön, nem volna képes bebizonyítani, s ez csak azon embernek sikerülne, a ki azzal szerzett hirt magának, hogy egy levélből néhány sort kiszakított, s ennek alapján egy elítélést idézett elé.“

En ezen tételt: „Midőn a leopoldi oklevelet széttepték...“ a lap kinyomása előtt olvastam, s abban semmi kétértelműt nem találtam. Ebben a tételben világosan ki van mondva, hogy a verwerkung-elmélet az igaz, legitim jog helyett a hódítási jogot akarja felállítani, jogot, a mely a legitimitással szemben oly silány jog, hogy maga az az elleni fölkelés is szent jog gyanánt tekinthető. Ez zel a legitimitás igaz joga van kitértetve, melynek erejénél fogva uralkodik ő Felsőes a monarchia felett. Ha azonban mégis ama tétel kétértelmű volt, azt hiszem a magas törvényeszkének lehetlen azon nézetből indulnia ki, hogy a „Debatte“ revolutiot akart hirdetni.

A pragmatica sanctiot a „Debatte“ mindenestre, mint két oldalú szerződést tárgyalta, a magyar jogtudomány, ezt olyannak állítja meg, olyanak ismerte el az utolsó magyar országgyűlés, s ugy látszik, hogy a mostani kormány politikája is legalább nincs az ellen, hogy azonban a „Debatte“ a magyar korona állampolgárainak viszonyát esakis, mint szerződéses viszonyt kívánta volna jelezni, azt tagadni kénytelen vagyok, annak bebizonyításával az államügyész ur is adós maradt. Ezzel védelmem első részét bezárom.

Elnök: Kénytelen vagyok kifejezni, hogy ön nemcsak a legitimitás szent jogát nyilvánítja ki, hanem világos szavakkal ezen legitimitással szembe állítja a forradalom jogát.

Vádlott: Az nincs a cikkben.

Elnök: De mégis az van mondva: „a mely ellen a forradalom szent jog.“

Vádlott: A törvénytelen erőszak ellen mindenestre, de nem a legitim jog ellen. Ebben előbb mondtam azt.

Elnök: Az a kérdés, mi értetik az illegitim jog alatt? Az osztrák ház nemcsak a pragmatica sanctio folytán uralkodik, bárha ez mindig, mint utolsó jogezim említett Magyarországon. A császár, a mint zime mondja, magyar király is „Isten kegyelméből.“ A pragmatica sanctio által nem polgári, hanem államjogi szerződés köttetett. De ön, éppen azon nézetet nyilvánítja, hogy a legitim joggal a felforgatási jog áll szemben. Ily jogot azonban az uralkodó ház soha el nem ismerhet. A resistendi et contradicendi jus ellen, a mint ez II-dik András 32-dik t. cikkében fel volt állítva, magok a rendek elállottak s 1678-ban ezen záradék újból eltöröltetett.

Vádlott: Védelmem jogi oldalát védömre kell biznom, miután én most csak azon nézetet akarom jelezni, mely engem azon cikk kinyomtatására birt.

Elnök: De az ön cikkében tovább ez van: „Ha két szerződő fél közül az egyik szerződését nem teljesíti, a másik sincs kötelezve.“ Ezzel ezen államjogi szerződés olyannak van nyilvánítva, mint egy magánjogi, s hogy itt az ellentállás joga van igazolva, kitértik a következő tételből, a hol ez áll: „Mihélt Magyarországra törvényeket szabnak, melyet törvényes képviselgete meg nem szavazott, elmetszik egyszersmind a törvényes köteleket, s akkor a birodalmat mindenestre csak erőhatalommal tartják össze, de az erő uralmánknak nincs semmi más joga, mint az ő ereje, ez tehát nem legitim, s ha nagyobb erőhatalom áll elé, akkor ennek a legitimitása előbbi vértjét nem lehetne ellenében vetni.“ Ebben tehát ismét világosan az mondatik, hogy ha az alkotmányos jogra nincs tekintet, akkor az osztrák-háznak s uralkodásának nincs többé joga. Minden erőszaknak jogában áll ellene fellépni, s ha erősebb, azt megsemmisíteni.

Vádlott: Már előbb mondtam, hogy nincs a „Debatte“ szellemében, forradalmat hirdetni s igazolni. E részbeni nyilatkozatomat ismételnem kell. Hogy a magyar korona állampolgárainak viszonya monarchiájokhoz a „Debatte“ által nem kizárólag

szerződéses viszony gyanánt állítottat fel, azt védelmezöm a „Debatte“ egy előbbi cikkéből bebizonyítandja.

Elnök: Ezen cikk deductioja nem is új. Olvassuk azt az 1849-ki 17-ik aprilisi debreczeni határozatban, mely az osztrák házat a tróntól eltávolítja, s ez valamint a későbbi forradalom ezen tételre támaszkodik: „a kötés széttepetett, tehát jogunk van felkelni.“

Vádlott: El kell ismernem, hogy a cikk sajtó alá adásakor sem időm, sem kedvem nem volt oly széles körű államjogi kérdésekben vizsgálódni, én a cikket, a mint átadottat, átolvasám, s azt nagyban és egészben valamint most teljesleg hazafiasnak találom, akkor is olyannak tűnt fel előttem.

Elnök: Egy más hely meg van támadva a b. t. k. 300 §-e szerint a létező törvény elleni izgatás miatt. Az 1863-ki cs. patens az erdélyi Landtagra nézve egy ideiglenes landtagsordungot és ügyviteli rendszabályt rendel. Ebben világosan az van: „Ő Felsőes elhatározta az erdélyi nagyfejedelemség országgyűlését julius 1-re Szebenbe összehívni, s a következő választási és ügyrendi szabályt kibocsátani.“ Ezen rendszabályban ki van emelve, hogy a Landtag feladata megállapítani a végérvényes formáját annak, hogyan kell a reichsrathba képviselőket küldeni? A Landtag ezt megtette, s az 1864. oct. 2-ki császári patensnél fogva ő Felsőes a törvényeszkét is megerősíté, a melyhez képest kell a reichsrathba képviselőket választani. A hirlapi cikk ezen tételben (felolvassa suffrage Universelle-vel való hasonlítás) ugy látszik, hogy éppen azon országgyűlési választási rend, mely nincs hatályon kívül téve, mint gyűlöletes törvény, gyűlöletes rendszabály van felmutatva.

Vádlott: Ha ama tételt összefüggésében olvassuk, annak értelméből világosan kitértik, hogy itt nem egy törvényről van szó, hanem csak azon ut és mód adatik elé, melylyel a törvényből egy suffrage universelle alkottatott. De azon esetre is, ha a főtörvényeszké az államügyészség feltevést osztaná, hogy a bevádlott hely az 1863-ki ugynevezett erdélyi Landtag választási törvényt érinti, meg kell arra jegyeznom, hogy azon cikk kinyomásaikor azon választó törvény mindenestre már hatályon kívül volt helyezve, mert akkor már a legfelsőbb leirat a közelebről összehívandó erdélyi országgyűlésre ki volt bocsátva. Egy nem létező törvény, makulatura, s azt többé nem lehet tekintetbe venni.

Ezután a Schmerling személye ellen intézett sértésekért vonták kérdőre a szerkesztőt. Erre nézve ő ilyszertűleg felelt:

„Azon vád, hogy az előbbi államminister működése ellen gyűlöletet s megvetést szítottunk, fájdalom nem most előbb talál minket. Az utolsó sajtópör, melyet az államügyészség a régi kormány alatt intézett a „Debatte“ ellen, ugyan ily értelmű volt. A vád akkor megsemmisítetett, s a mai bevádlás, ha azon hasonlaltal élhetek, hasonlít azon dalhoz, mely boldogult Münchhausen postasíjába befagyott volt, s később minden hallók bámultára felolvadván újra hangzott. A politikai közönségre nézve nagyobb meglepetést valóban nem történhetett, mint egy ilyen vád újbóli felelevenítése.

Schmerling ur személye a „Debatte“ által mindig köteles tisztelettel említett, bárha mi a trón és birodalom érdekében kötelességünknek tartottuk ő exelja politikáját ostromolni. Egy előbbi államminister működése nézetem szerint nem lehet a törvény védelme alatt, különben az államügyész ur buzgó kötelességérzete folytán ki nem kerülhetne volna mindazon lapok ellen sajtópört indítani, a melyek a Bach vagy Metternich kormány működését megtámadák.

A mi végre a beperelt cikk tartalmát illeti, az általában a verwerkung-theoria ellen van intézve, s az alattvalói hűségünk kifolyása, a mely a legélesebben visszautasítja mindazt, a mi a korona legitimitását fenyegeti.

Hogy pedig az elévülési elmélet a korona és birodalom legitimitását támadja meg, a mi, s ő Felsőes alattvalói millióinak meggyőződése; a ki pedig a korona és birodalom legitimitását támadja meg, az felségáruló, az a birodalom és császár ellen hitszegő, ez az én becsilletes meggyőződése. En tartozó tisztelettel fogadom azt is, ha a magas törvényeszké ezen meggyőződést büntetésre méltónak találja, de én alattvalói kötelességemmel s hűségérzetemmel más meggyőződést összhangzóknak nem találok.

Az elnök kifejezi, hogy nem a meggyőződésről, hanem a cikk tételéről van szó.

Vádlott: Azt hiszem, hogy a meggyőződés az, mely a felelős szerkesztőt egy cikk felvételénél vezeti, mert meggyőződés nélkül nem lehet felelősség.

Ennyire megy a szerkesztőség kikérdezése, ezután az államügyész tüztesen feladja vádját és a védő ügyvéd alaposan visszafelel.

A vád, és védelem részleteit tárgyalom miatt nem adhatjuk, itt még csak annyit említnék meg, hogy az ítélet fél hét órakor kihirdetett, s a szerkesztő 14 napi fogságra, 60 forint biztosíték vesztésre, s a perköltség hordozására elmarasztaltatott, a b. t. k. 305. és 266 cikkek értelmében, de a 300. és 288. cz. értelmébeni vétség alól feloldoztatik.

Az ítélet indoklásában előadatik, hogy azon helyeken: „midőn a leopoldi diplomát elszakították“, a 305. §. elleni véttség a lázadás helyeslésében elkövetették. Az állítás, melynek fogva a bódítási jog ellenében a lázadás szent jog volna, nem általánosan van mondva, hanem kapcsolatban a magyar nemzet viszonyával az uralkodóhoz iránt. A pragmatica sanctio kétoldalú szerződésnek mutatattik föl, melyet ha az egyik fél meg nem tart, a másik fel van oldva kötelezettsége alól. — A törvénysek megfontolta, hogy a legitimitás „nem törvényes kötelezettségtől függ, (mint a „Debatte“ állítja), melyek elszakíthatók“, hanem az a felsőleges uralkodóhoz szültesi jogai közé tartozik, a mit az 1790. t. cz. is elismer, mondván, hogy az uralkodó, ha még az esküt le nem tette is, az örökösödési joggal bír. Tehát lázadási jogról szó sem lehet, s annak helyeslése büntetésre méltó cselekvény.

A más két pontra nézve a 300. cz. értelmében vád alól feloldozza, mert a vádlott saját nézete szerint jó hiszében tett, ha ő az erdélyi előbbi választó törvényt az utóbbinak kibocsátása után jogilag nem állónak tekintette, minthogy amaz csak ad hoc volt kibocsátva. A Schmerling öccsje elleni támadás sem tekinthető a 300. cz. elleni vétseknél, mintán az a volt államminister, nem pedig a jelenleg létező főúrvényszéki elnök ellen volt intézve.

A vádlott főlebbezte püret.

A királyi hivatalosok névsora.

Kir. főkörmányszék.
1. Gr. Folliot de Crenneville Lajos, 2. Fogarasi Mihály, 3. gr. Nemes János, 5. Id. Groisz Gusztáv, 5. b. Bornemisza János, 6. Id. gr. Bethlen Gábor, 7. Haupt Frigyes, 8. Id. b. Kemény Domokos, 9. Nagy Elek, 10. Schmidt Konrad, 11. Lázár Sándor, 12. Jakab Bogdán, 13. Racnicher Jakab, 14. Dániel Imre, 15. Butyán László, 16. Pataki Dániel, 17. Gebbel Károly, 18. Pál Sándor, 19. Hajós János, 20. Popovics Servianu, 21. Schreiber Frigyes, 22. Kovásznai Goch József, 23. Bárb Miklós, 24. Porucz Sámuel, 25. Vajda László, 26. Székely Dániel, 27. Kedves Alajos, 28. Gruz Albert, 29. Bell Frigyes, 30. Kromberg József.

Királyi tábla.

31. b. Apor Károly, 32. Alduleanu János, 33. Szentgyörgyi Imre, 34. Sebestyén Gergely, 35. Orbónás Mihály, 36. Kabós László, 37. Tribusz Antal, 38. Moga Demeter, 39. Sztojka Antal, 40. Román György, 41. Mezei István, 42. Papp Máté Grigi, 43. Kajetán Miklós, 44. Bodola János, 45. Berzevics József, 46. Sándor János, 47. Topler Károly, 48. Gáll Lajos.

Főispánok és főtisztok.

49. Pogány György, 50. Ládai Ágoston, 51. gr. Búdi Ferencz, 52. b. Kemény György, 53. b. Józsa Lajos, 54. b. Bánffy Dániel, 55. Véér Farkas, 56. b. Nopca Ferencz, 57. Puskár János, 58. Boheczeli Sándor, 59. Dániel Gábor, 60. gr. Kálnoki Déneza, 61. Mikó Antal, 62. b. Horváth Albert, 63. Béli Gergely.

Királyi hivatalosok. *)

64. Angyal György, 65. B. Apor László, 66. B. Apor József, 67. Balázs József, 68. B. Bálint Mihály, 69. B. Bánffy Albert, 70. Gr. Bánffy Miklós, 71. B. Bánffy Zsigmond, 72. Baranyai Gergely, 73. Barcsai László, 74. Baritán György, 75. Gr. Béli György, 76. Gr. Bethlen Domokos, 77. Id. gr. Bethlen Ferencz, 78. Ifj. gr. Bethlen Gábor, 79. Gróf Bethlen Imre, 80. Id. gr. Bethlen József, 81. Ifj. Bethen L., 82. Gr. Bethlen Mihály, 83. Id. gróf Bethlen P., 84. Binder Pál György, 85. Bíró Pál, 86. Bodola Sámuel, 87. Bologa Jakab, 88. Boér György, 89. b. Bruchental József, 90. Constantin Iván, 91. gr. Csáky György, 92. Czák Károly, 93. b. Diószegi Antal, 94. Dobra Sándor, 95. Domzsa György, 96. Donát Farkas, 97. Eránosz Jeremiás, 98. gr. Eszterházi László, 99. Fekete Sámuel, 100. Filtsch József, 101. Földváry Ferencz, 102. Földváry György, 103. Földváry József, 104. b. Friedeufels Drotloff Ödön, 105. Fülel Cs. István, 106. Gal János, 107. Gálfalvi Imre, 108. b. Gerliczi Albert, 109. Gyárfás Elek, 110. gr. Gyulai Ferencz, 111. gr. Gyulai Lajos, 112. gr. Haller Ferencz, 113. gr. Haller Ignác, 114. Henter József, 115. Herberth Eduárd, 116. Herberth Mihály, 117. Holaki Ferencz, 118. Horváth István, 119. b. Inezédi Zsigmond, 120. Isvánfi Pál, 121. Iszlai László, 122. b. Józsa János, 123. Kabós Dániel, 124. gr. Kálnoki Pál, 125. káptalan, károlyfehérvári, 126. Konvent, bold. szűz Máriától, czimzett kolozsmonostori, 127. Kezeli Mihály, 128. b. Kemény Ferencz, 129. Keserű Mózes, 130. Kirchner Frigyes, 131. gr. Kornis Gábor, 132. Koronka Antal, 133. Kovács István, 134. Kriza János, 135. Lászlófi Antal, 136. Lészai Lőrincz, 137. Marcellárin Ilyés, 138. Macskási Péter, 139. Majoru János, 140. Manu Péter, 141. Máriafi József, 142. gr. Mikes János, 143. gr. Mikó Imre, 144. b. Miske Imre, 145. Moldován Demeter, 146. Mosa József, 147. Muntiánu Gábor, 148. Nagy József, 149. b. Nopca

*) A független királyi hivatalosok névsorában nem látjuk báró Orbán János urat, ki, a mint tudjuk, mindig királyi hivatalos volt, s hogy 1848-ban nem volt jelen, oka vala, hogy akkor császári ügyekben Konstantinápolyban volt távol. Ezt azért említjük fel, mert egy fontosabb jog vár az 1848-ig jogosult regálattalra részt venni a magyar felsőház idejében, és innen a törvény értelmében jogosultak ki nem zárhatni. Szerk.

László, 150. Pap Alajos, 151. Pekri Imre, 152. Pócsa János, 153. b. Pop Zenobius Constantiu, 154. Popp Maczedon, 155. Popp Vazul László, 156. Ratotfai Nagy Sámuel, 157. b. Rauber Károly, 158. gr. Rhédai János, 159. Rettegi Mihály, 160. Roth Frigyes, 161. b. Rosenfeld Lajos, 162. b. Salmen Ferencz, 163. b. Saguna András, 164. b. Schuller Löwenthal Károly, 165. Schneider Frigyes, 166. Simon Elek, 167. Conte Sterka-Salntiu, 168. Szabó Lajos, 169. Szatsvay Zsigmond, 170. Szalánzi József, 171. Szeredai Ignác, 172. id. gr. Teleki Domokos, 173. gr. Teleki Miklós, 174. gr. Teleki Sámuel, 175. Teutsch György Dániel, 176. gr. Toldalagi Mihály, 177. gr. Toroczka Miklós, 178. Toroczka Sándor, 179. Trausch József Ferencz, 180. Ugron István, 181. Ugron Lázár, 182. Ujfalvi Sándor, 183. Vancsa János, 184. gr. Wass Albert, 185. gr. Wass Miklós, 186. Vasics Pál, 187. Wárthler József, 188. ifj. b. Wesselényi Ferencz, 189. Zimmerman András József.

Követválasztási mozgalmak.

— A tegnap tartott követválasztás a legnagyobb csend- és renddel folyt le. Több képviselő jelölt visszavonulván, általános szótöbbséggel gróf Lázár Miklós és Mikó Lőrincz választott meg. Mindkettő tiszta, nemes jellemű s köztiszteltben álló hazafi.

Szerk. oct. 27.

E kis város is bevégezte a követválasztásra szültségeltető előmunkálatot, és a 68 számból álló névjegyzéket föl is terjesztette. A választók közül csak három választ a censussal fogva. Kicsi szám a 68, de elég erős, mert mind övi szabad polgárokból áll; elég erős, mert mindnyájukat azon egy akarat lelkesíti, hogy a múlt 1848-ban volt lelkes képviselőjüket b. V. M. árnyékát meg ne sértsék.

K.

— Fogaraszvidék új kapitány Puskár János ur e hó 21-én 10 órára hitta össze azon vidék 20 tagu bizottmányát. A román hatóság gyűlése szép egyetértéssel folyt le, egyedül Antonelli g. n. e. vicarius akart a követválasztási rendelethez szólni, s miután a főkapitány ur kijelenté, hogy annak tárgyalás alá bocsátása utasítása ellen van, a vicarius ur ott hagyta a gyűlést, példáját azonban egy bizottmányi tag sem követte. A főkapitány kinevezte a központi bizottmányt, a vidéket két választó kerületre felosztatá, s délután a román nyelven szerkesztett jegyzőkönyvet hitelesítve, a gyűlést bezárták.

Sz. Udvarhely, oct. 26.

A székely anyaváros ma választá meg követőit. Követek lettek: Boér János, ki 1863-ban is kétszer nyerte meg a város bizalmát, és ki szilárd jelleménél fogva a közbizalmat bírja; és Kassai Ignác, ki jelenleg ügyvédi állomást bír itten, és egyuttal rendes fizetése tlnöke az oláhfalvi törvénytársaknak.

Csikszék, oct. 26.

Csikszékből mint bizonyost irbatom, hogy követeknek lesznek Mikó Mihály, és Mihály Gergely, kiket az értelemiségből e végre összehívott egy értekezlet állapított meg, s kik az anyaországgal való lehető legszorosabb egyesülést fogják pártolni.

Gy.

Felső-Fehérmegye, oct. 28.

Nincsen ugyan kedvem polemizálni, annál kevesebb szándékom másokkal rossz játékot tenni; mert megértém a korszaknak igényeit, s meg vagyok arról győződve, miszerint hazánkban minden hű polgárai a magas kormány felségese intencióját követve a különböző nemzetiségekkel való kibékülést óhajtanják, azonban tetszett gróf H. F. urnak a „Kolozsvári Közlöny“ idej 124-ik számában előbbi tudósításához adott codicillusában mondani: „román részről“, a főispán öcséséről egy itteni szolgabíróról van szó, mint követjelöltől. E jelölt tehát én volnék: Ládai István pálosi járási szolgabíró; de hogy a fehéregyházi kastélyban és még másutt is összeült értekezlet gyűléseben rólam komolyan, mint követjelöltől, lett volna szó, arról a tudósító gróf ur kegyes engedelmével legyen szabad kételkednem. És így nevémet ő méltósága csak gunyos lenézésrel méltóztatott fölemlíteni, midőn megye szerte nyilván tudva van ő mlga magas ellenszenvé minden jelenlegi megyei tisztviselő irányában, kiket egyáltalán alkotmánysegzőknek és honárulóknak tart, a mi legalább a magyar értelmiségnél alig hiszem, hogy viszhangzásra találjon!

Részemről biztosítom ő mlga tulbuzgalmu constitucionalis érzelmét: miszerint sem bonyolult, sem alkotmányos jogok iránti lelkesülésben senki vel sem cserélek egyéni öntudatot és honlángu szellemet.

Hogy Felső-Fehérmegyében a román népesség aránya szerint egyik követnek e nemzetiségbelinek kellene lenni: azt az osztó igazság és a nemzeti egyenjogúság tekintetéből mindenki, ki higgadtan és önzés nélkül elfogultlan gondolkozik, csak kívánatosnak tartandja; mert bizonyosan a követválasztásokban a politikai eszélyességnek oda kell működnie: mikép a román nemzetnek alkalma ne lehessen később a „rólnak, nélkülünk“ sokszor

helyesen vagy helytelenül fölemlített panasz szavakat ismételt elmondhatni *).

Kérem tehát a tisztelt szerkesztő urat ezen soraimat szintén becses lapjába felvenni és közzé tenni. Ládai István.

Kül- és belföldi levelezés.

Gyula-Fehérvár, oct. 28.

Fogarasy erdélyi püspök ur ő omitsága e hó 26-kán kapta kezéhez a september 15-kéről keletkezett királyi meghívó levelet a pesti országgyűlésre, mely kir. levél ismét egy okmányokkal és bizonyítékkal több arra, hogy Erdély soha, de soha sem szűnt meg a magyar sz. korona kiegészítő részé lenni, hogy őt az anyaországtól 800 esztendőnyi zivatara sem volt képes végkép elszakítani, s hogy annál fogva szorosabb egyesüléssünk vágy: sokkal jogosultabb, mint a szakadárak ezélt két évvel történt ismeretes eseményekből kikövetkeztetett jogfolytonossága. Egy utas.

Nagy-Kapus, oct. 27.

Senki sem él annyira vissza a szerkesztő bizalmával, mint az a vidéki tudósító, a ki tudósításában oly dolgokról tesz említést, melyek merőben nem történtek. Így a „K. Közlöny“ idej 126. számában, egy Nagy-Kapus, oct. 21-ről Cs. vel jegyzett tudósításban ezeket olvastam: „Ugyanis azt akarják elhíttetni, (az oláh papok) nem csak saját hibeikkel, hanem a magyar földmivelő osztályllyal is, hogy a magyarság kezét fogva a nemességgel, arra törekedne, hogy a jobbágyosság visszaálljon, s a 48 óta megszűnt jobbágyi illetéket most kötelesek megfizetni.“

Nem tudom, honnan hallotta ezeket tudósító, annyi igaz, hogy ilyesmi „bujtogatások“ vidékünkön elő nem fordultak, melyet sietek tudatni a t. olvasó közönséggel, nehogy ily tudósítás ferde fogalmakat szerezzen az itteni oláhság magatartása felől. Sőt mi, idevaló magyarok, elmondhatjuk, hogy: az oláhság egész Erdélyben tán vidékünkön a legsolidabb magatartásu. Különböben a köznépet, a mint a t. szerkesztő ur meg is jegyezte, ilyszert ámitásokkal többé már nem is lehetne hitegetni. **)

Ily esetben kár tudósítónak félrevezetni e becses lap olvasóit, s visszaélni a t. szerkesztő ur bizalmával.

Aut bene, aut nihil!

Az igazság barátja.

Különfélék.

*) Ő cs. királyi apostoli Felsője V. Ferdinánd, kire a magyar nép folytonos kegyelettel emlékezik, közelebről aggasztólag beteg volt. A napoként megjelenő bulleteinek most már egészsége javulását jelentik.

**) Az erdélyi jóbirtó kölcsonös biztosító társulat részvényesei érdekében Pesten, a József-téren irodát nyitott.

*) Színházunk készen áll annyira már, hogy csőtörtőkön, azaz: november 2-kán megnyilik, s mint már írtuk, „Bánk-Bán“ t fogják adni. Az előadást nagy karének előzi meg, a társulat összes személyezete által.

*) Közelebről egy foglalatosság nélküli nő, ki nem régebben telepedett le ide Kassáról, gyufa által akart véget vetni, úgy látszik, nem valami rózsás életének. A szerencsétlen a phosphor adalékat bevévén, kihurcolkodott a temetőbe, honnét azonban még elég idején került a kórházba gondos orvosi felügyelet alá. Mint mondják, szerelmi hü vitte e kétségbeesett lépésre.

*) Gr. Lázár Kálmán az „Uj Korszak“ szerkesztésétől visszavonult, s hirszerint egy új lapra kért engedélyt.

*) Egy helybeli kereskedő tanuló a napokban egy üres targonczát vivén, midőn vele baza érkezett, minden igazolható ok nélkül összerogyott, s azonnal meghalt.

— A t. cz. közönséget figyelmeztetni kívánjuk, ügyvéd Kovács Sándornak a hirdetésmények sorában foglalt hirdetésményére.

*) A Serbán Lupuj kiraboltatása ügyében a következő feltűnő értesítést veszszük Szász-Régenből, egészen biteles kezékből: A Serbán Farkas (Lupuj) kiraboltatása s ugyan ez alkalommal történt csaknem halálú kinszásáról a titok leple a törvény szigoru nyomozásaira kezd mindinkább lehullani, s remélhetőleg legközelebről már teljesen napvilágra jön. Hirtől adhatom, hogy Botta lovag, (azt hisszük: már csak volt, naszódvidéki alkapitány ő mltsága, f. hó 23-án este csendörök fedezete alatt Szász-Régenbe hozatott, u. m. vádlott, napája nötestvérevel együtt, s a folyók a megyei börtönfelfüggyelőség örökösége alatt a Vermei háznál, (hol a casino van jelenleg), külön szobákba zártak el,

*) Részemről teljes szívből óhajtuk, hogy minél több alkotmányos érdeku román legyen képviselve, s úszintén mentve minden elfogultástól; óhajtuk, hogy törvényhozásunk szabadlelü intézményei a román nemzetet, melyet jó s balsorsban társunknak s testvérünknek kívánunk tekintetni, minél megnyugtatóbban kielégítsék, és erre alkotmányunk egyetértő kifejezésében teljes lét és módót látnunk. Szerk.

**) Sokkal inkább örövendünk ily tudósításokat közölhetni, mint ellenkezőket; sajnos azonban, hogy e jobb tudósítás névtelenül küldetett be hozzánk, s így nem tudjuk, mennyit ér. Szerk.

bol t. Sebestyén királyi táblai biztos ur szoros ki-kérdésében részesíté mind kettőt, A lovag ur napjának egy másik nötestvére is már régebben le van tartóztatva, ki legelőbb tevő a felfedezést, s most már vissza akarná vonni, szerencsétlenségére azonban három tanu hitte bizonyítja előbbeni önkéntes nyilatkozatát. Le van tartóztatva a lovag ur öcsese is, ki a rablás idejében a szász-régiáni kórház felügyelője volt.

Ezen urnak most friss törés látszik hüvelykén, azonban e körülmény még nagyobb gyanuba hozza, mert e valószínűleg szándékosan ejtett sebbel egy régi forradást akart felismerhetetlenné tenni; azon seb forradást, melyet Serbán Lupuj ejtett hüvelykén, a rablás alatt védelmezvén magát. Állítják, hogy egy ridikül, melyben a károsult alól az ezüst tizeseket, felül pedig a bankjegyeket tartotta, megkerült. (Nehogy megint a nemzetiségi üldözés köpenyével takarják ez esetet, meg kell említenünk, hogy ugy a tanuk, valamint az erőlyesen legelőbb fellépett keblü törvénytársak elnöke románok, ugy szintén a kirabolt Serbán is az.)

*) A 18. század kezdetén Bécsben valódi párbajmánia tört ki. Az emberek mindenhol czivódást kerestek, megtámadtak olyanokat, kik senkinek nem vétettek, s mi több, kivonulva szekereikből kényszeríték őket, hogy azonnal verekedjenek; és ez nem csak a nemességnél volt napirenden, hanem a tanulóknál épp ugy, mint a mesterlegényeknél, kiknek akkor meg volt engedve, hogy kardot viselhessenek A hatósági rendeletek, bármily szigorúak voltak is, teljesen mellőztettek, s ostétöl reggelig csak kardcsörgés hangzott a városban. Függyel helytől szolgált ilyenmül találkozásokra a Roferanouteza (ma Lerchenfelderstrasse) a Józsefvárosban, miert is az mint híres verekedési sétány egyike volt e legelőnkebb és leglátogatottabb részeknek. Sokáig közbizidelem volt, hogy ez utca e felkiáltástól: „Da rauff wieder aner?! vette nevét. Mindazáltal ez nem való, mert a név Roferano marchese (később Auersperg) palotájából származik. Az 1710. év egyik napján egy másik urral egy jelentéktelen ember kévészintű felső kabátban s élénk beszélgetés közt járkált fel s alá az utcán, miközben orrát anynyira tele ömte tubákkal, hogy mint a halmak, tágra nyitott szájjal levegőt után kellett kapkodnia. Ezt észrevette Mayr Sebestyén oszmadia inas, s mivel a do-log visszatetszőnek tűnt fel előtte, párbajra hívta ki a kis embert. Ez utóbbi jóízült nevetett, valamint kisézője is. A oszmadia inas azonban kirántja kardját s meg akarja támadni az alacsony nevető férfit. Épp akkor érkezik a helyszíniére egy öresapat, mely meg áll a tubákos ember előtt, s komoly figyelemmel tiszteletra vonja meg fegyverét. A nép csoportosulni kezd — „Jenő herceg!“ hangzik minden oldalról. A varga inas ijedten hátrál, s tartva a következményektől, azonnal saját mellébe dőfi kardját. Ez esetnek eredménye volt, hogy azon rendelet, mely a mesterlegényeknek a kardviselést a legszigorúbban megtilta, néhány nap mulva ismét életbe lön léptetve.

9-dik közleménye a besztercei evang. ref. templom felépítésére adott kegyadományoknak: 152. Nemes Kis-Ujszállás városa 5 frt o. é. 153. A m.-vásárhelyi os. oszmadia czéh 10 frt, 154. A m.-vásárhelyi os. magyar timár czéh 2 frt, 155. Nemes Miskolcz városa tek. tanácsa 6 frt 92 kr. 156. Ns. Szeged városa tek. tanácsa 5 frt, 157. Nemes Szász-Budak ev. luth. közönsége hozott kegyadományul 50 szekér építőfövényet, 158. A m.-vásárhelyi ev. ref. nemes főtanoda 10 frt, 159. Dr. Szécsa Sámuel ur Déázsról 5 frt, 160. Nemes Temes vármegye gyiljteléke 5 frt 72 kr. 161. Nemes Kecskemét sz. városa tek. tanácsa és községi képviselő 20 frt. Mely kegyadományokért az egyház nevében halás köszönetet nyilvánított. Kelt Besztercezen, october 19-kén 1866. Borosnyai Pál, gondnok.

Politikai hírek.

Angolország. London, oct. 20. Az ország minden részéről már sürtlen érkeznek jelentések azon résztvétről, melyet Palmerston halálának híre idézett elő. Mint rendszeren, most is a city községtanácsa volt az első testület, mely a nagy veszteség okozta érzelmének formaszertinti kifejezést adott határozatilag, s egyszersmind az elhunyt özevegéhez részvét-nyilatkozatot intézni elhatározá. Az adott példát követték a főváros egyéb kerületei is, s Liverpoolban, Manchesterben s egyéb nagy városokban is egybehívtak a községtanácsok hasouló határozatok hozatala végett.

London, oct. 21. A „Times“ mai számában az elhunyt Palmerston lordnak három miniszterelnöki utóda felett tart szemlét. Előrebocsátva, hogy, miután a legközelebbi választások alkalmával a radikálok szintannyit veszítétek, mint a conservatívok, a mérsékelt szabadlelü párt hívének kellene miniszterelnökségre emeltetni: legelőbb Russell lord igényeit s kilitásait taglalja. Egyik legfőbb kifogása Russell ellen az, hogy a felsőház tagja, nem lévén szerinte kívánatos, hogy a miniszterelnök ne legyen egyszersmind az alsóház vezére is. Azután aggrórat is figyelembe veendőnek véli. Gladstoneről elég értelmesen kimondja, hogy olyan államférfiu, a kire nem bízhatja magát az ember. „Fényes tehetségei mellett sem tudta — ugymond — a ház bi-

zalmát megnyerni, a melynek pedig egyik fő alakja és melyben okvetetlen neki kell a vezér szerepét vinnie. Az a hibája, hogy nem bir kellő tapintattal és hidegvérrel. A mult évben előterjesztett parlament reformja által belekerült a császába. Becsületességét s ügyességét senki se vonja kétségbe; de annál több kétkedéssel viseltetnek józant ítélete és méréséletessége iránt. Csaknem lehetetlennek látszik szabadelvű kormány alakulása nélküli; sokkal nagyobb ő, hogysem második helyet foglaljon a kormányban, és még sem látszik birni mindazon tulajdonokkal, a melyeknél fogva az első helyet joggal igényelhetné. — Granvilléről a „Times“ így nyilatkozik: „Bir nagy mértékben tapintattal, eszes-séggel, jelentékeny ügyviteli ismeretekkel és nagy mértékkel azon adományyal, miszerint barátokat tud magának nyerni s ellenét beküllekenyekké tudja hangolni. Azonban még nehéz volna róla határozot-tan állítani, hogy állása már eléggé erős arra, mi-szerint annál fogva igényelhetné egy kormánynak ugyanazon szellembeni vezetése átvételét, a mint azt Pell R. és Palmerston kezelték. — A „M. Star“ azt hiszi, hogy Russell ministerium husvétig sem birná magát fentartani.

Francziaország. Páris, oct. 14. A két német nagyhatalom föllépése a frankfurti senatus ellen az itteni politikai körökben meglehetősen fel-tüntetést okoz, és ez úgy további folyamat annál feszültebben várják, mivel már egy idő óta megbarát-koztak azzal a gondolattal, hogy Németország eddigi helyzetében fordulhat fog beállni. Sokan az első benyomás befolyása alatt már a vég kezdetét látják. A „Journ. des Deb.“ azt hiszi, hogy ez mindenképp a Közép-Államok ellen van intézve, melyekben a liberális elv képviselőjét látja Német-országban, s melyek eszméit, a mint hiszi, a kö-vetek háza képviselte. A „Patrie“ szerint a francia csapatoknak Rómából kiindulását illető rendeletek már meg vannak állapítva. Viterbo város és vidéke a jövő héten fognak átadni a pápai csapatoknak. Az első csapatok Rómát nov. 4 én hagyják el, s hajóra szállásuk rögtön meg fog kezdődni. A fran-czia tisztok a határokon nov. elejére mondták fel szállásaikat. Rómában legelőbnyire ujvéra. A

„France“ írja a római cabinetválságról: „Békés időkben Merode visszalépése csak jelentőség nélküli esemény lehet, a jelen körülmények között, midőn az egész világ a mérésélet és beküllekenység győ-zelmét óhajta, azon ember elbocsátása, kinek személyisége az Olaszország és sz. szék közötti közlekedés akadályát képezte, szükségképp nagy jelentőségű. Római levelek újban úgy írtak Me-rode befolyásáról, mintha az barczban lenne An-tonelli befolyásával, miután ez jelenleg bekülle-nyebb eszméknek hódol. Ha ez az eset áll, ugy a válság, a bangulat jele, mely most a pápai kor-mánynál tulsnyra vergődött.“ Bizonyos körökben azt beszélnek, hogy Bismark Biarritzban Wielopolszki-val, Konstantin orosz nbg volt jobb kezével, gyak-ran találkozt, sőt hogy együtt voltak kihallgatá-son a császárnál, minek célja az volt, hogy a Pétervár és Páris közötti viszonyok ismét valamivel szivélyesebbé alakuljanak.

Olaszország. Florenz, oct. 23. Boggio a „Provincia“ ban ítetelt mond a Rómával folyta-tó tárgyalások eshetőségéről, melynek értelme, hogy Merode bukása után Antonelli, ki az egyez-kedésre egyáltalán kedvezőleg van bangolva, szint fog vallani. Ő képes a multat és jelent elfogulatla-nul megítélni; a külföldi párt ellenében olasz. Azt is figyelembe kell venni, hogy a jelenlegi birno-kok között nem kevesebb mint 25 van, kik políti-kai alattalói Olaszország királyának, tehát felénel több, kik nem óhajthatnak, hogy örökké összetit-közésben legyenek hazájukkal.

Az „Angsb. Allg. Zg.“ nak írják Rómából, Bach visszahívását illetőleg: „Ez eseményt Gram-mont herczegnek tulajdonítják, ki Mensdorff gróf-nál eszközölte volna ki e lépést; okul azt adják, hogy Grammont bizonyítékokat mutatott elő, misze-rint Bach Vegezzi küldetését tényleg alterálta.“

Merode elbocsátásáról az „Italie“ érdekes, habár még nem hiteles közléseket hoz. A nevezett lap írja: „Egy római levél jelenti, hogy Merode egy igen élénk vita folytán, mely a ministertanács-ban folyt le, beadta lemondását, mely el is fogad-tott ltt Egészségi tekintetéből néhány heti sza-badságot engednek neki, s ez idő alatt állomását mással töltik be. Két körülmény idézte volna elő

az említett vitakozást. Legelőbb egy titkos körle-vérről lett volna szó, mely a határokon felállított pápai csapatok főnökeihez intézetett, s melyben a hadügyminister megparancsolja nekik, hogy a ki-rályi bandákat (brigantikat), melyek a határokon tartózkodnak, semmi esetre se tekinték ellenségnek. A vitakozás másik tárgyát képezte volna egy eléggé jelentékeny pénztárhány, melyet a had-ügyminister pénztárában fedeztek volna fel, s mely-nek hová fordítását nem lehetett kimutatni. Merode visszalépése maga után vonhat azon megbízott tiszt elbocsátását, ki a dologba be volna keverve.“

Németország. Frankfurt, october 24. A „Frankfurter Journal“ jelenti: Hiteles forrás tá-vez az oct. 6 ki porosz sűrűngő szöszertint tartalma kö-zvetkőző: Berlin, oct. 6. „Nagyságod jelentése kö-zelebbi betekintést nyújtott nekünk az oct. 1-sőjén megtartott képviselő-gyűlés tárgyalásaiba. Utolsó pil-lanatig reméltük, hogy a senatus német szövetsé-gesei iránti kötelezettségeinek öntudatában, s emlé-keze az általunk és Austria által tett előterjeszt-ésekre, akadályozni fogja e gyűlés megtartását. De fájdalom, csalódtunk. Újból meg kellé győződünk, mikép a senatus nem ellenzi, ha Frankfurt városté-rilete esztelen, sőt köz-ártalmu politikai tervek ki-indulási pontjúl használatik fel. Hasonló elnézést ily felforgatási tervekkel szemben, jövőre többé nem tőrhetünk meg. Nem engedjük meg, hogy kiválólag a szövetséggyűlés székelyén, az első szövetségi ál-lamokban fennálló tekintély alásására törekedje-nek, s hogy onnan a sajátok oly terményei kül-dessenek szét a vllágba, melyek durvaság által min-den mások felett kiállnak. A képviselő-gyűlés le-folyása megmutatta, hogy a pbrasiok a lakosság mi-velt részénél mindig kevesebb visszhangra találnak. De a senatus elnézése azért nem kevésbé megró-vásra méltó. Egyetértünk az osztrák kormánnyal azon felfogásban, miszerint ily közbotrány ismétlé-sét nem lehet megengedni. Az osztrák képviselő-tyegen előterjesztést. Tisztelettel felkérem Nagy-ságodat, mikép egyetértésben osztrák collegájával, az első polgármestert meggyőzni igyekezzék arról, hogy köztünk és a császári kormány közt e tekin-tetben teljes egyetértés uralkodik. Bizton remény-

lem, mikép Frankfurt részéről a német nagyhatal-makat nem fogják oly helyzetbe hozni, hol tette-ges közbelépés által kényserültenek elejét venni ily meg nem engedhető elnézés további követke-zményeinek. Felhatalmazom Nagyságodat, hogy a je-len kibocsátványt az első polgármester előtt felol-vassa, és kívánatára annak egy másolatát nyujtsa át neki.

Ujabb. Hamburg, oct. 27. A „Bör-senhalle“ bécsi levelezője a „Wien. Abdpst“ Auszriának Németország irányábani állásáról szóló cikkére vonatkozólag azt a megjegy-zést teszi: „A Poroszországi szövetség ügye Bécsben soha sem állott jobban, mint éppen most. Azon kedvezőtlen benyomások, melyeket Bismarknak Biarritzban időzése idé-zett elő már egészen elmosódtak.“ A római kérdés és az olasz ügyek előtérbe lépése okozza Auszriának Poroszországhoz közele-dését.

Stockholm, oct. 26. Erősen elterjedt az a hír, hogy Manderstün fel fog mentetni a külügyministerségtől és Wachtmeister gróf a mostani londoni követ (Scandinav szellemű) fogja felváltani.

A „K. Közlöny“ magántársüggönye.
Feladatott: Enyeden oct. 30-kán d. u. 4 óra 45 perczkor.
Megtölt: Kolozsvárra oct. 30-kán d. u. 4 óra 50 perczkor.

A r a n y o s s z é k . A választás kezdetét vette. Székely s román hely-ségek egy értelemben Zeyk József és Fejér Márton mellett szavaznak. Az eredmény biztos.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
October 28 kán: 5%, Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.25.—5%, Metallikus 100 frt 65.15.—Bank-részvény 771.—Hitelintézeti részvény 200 forint 160.—London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 107.60.—Ezüst 106.3/4 Cs. kir. arany 5.24.—1860. kölcsön 81.65.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Szám. 92. 1865. elnöki.

(323) (1—3)

Hirdetmény.

Tekintve, hogy az egyéni felszólamlások annyira előhaladtak, hogy az egyit-tes községenkénti felmérés eredményei szerint felmerült területi különbségnek meg-felelő urbéri kárpótlási töké egyáltalában, s azon közönségeket illetőleg, melyekre nézve az egyéni felszólamlások véglegesen bevégezettek, egyszerűen a kárpótlási töké után járó tökécsitett kamathátralék is biztos alapon megállítathatik, tekintve to-ábbba, hogy ez által a volt földesuraknak alkalom nyitottik arra, miszerint a volt-alattalvók birtokaiban időközben történt birtokváltozások a volt földesurak s földte-hermentesítési alap érdekében kellően kitisztázathassanak; valamint hogy a volt föld-termentesítési alap érdekében kellően kitisztázathassanak; valamint hogy a volt föld-termentesítési alap megrovidítése nélkül az előleges ur-után is kárpótlást nyerhetnek; s végre hogy az eddigelő viszont bármint okból kár-pótlás alá még bé nem jelentett urbéri állományok is a földmérleti ügy előhaladásá-hoz képest kárpótlás végett czelszerűen bejelentethessenek, a magas kir. Udvari Koriánoksgának idei Augustus hó 22-én 3366. szám alatt kelt rendelete nyomán, melylyel az utólagos s illetőleg végleges urbéri s tized kárpótlási ügy körüli eljárás utasításilag s véglegesen szabályoztatott, hivatkozva a volt cs. kir. országos földte-hermentesítési alapigazgatóság részéről 1855-ik évi Aprilis hó 10-ről s 1859-ik évi Junius hó 30-ról 237. s 204. számok alatt, ugy szintén a kir. Főkörmányszék mint országos alapigazgatóság által 1863-ik évi Januarius hó 17-én 1326. 98 u. k. sz. a. részint az urbéri, részint pedig a tized kárpótlási ügyet illetőleg kibocsátott hirdet-ményekre az összes kárpótlási ügy czelszerű s végleges keresztülvételére nézve a következő a volt földesurak által követendő szabályok állítottak meg:

1.) Felszólíttatnak mind azon volt földesurak, morális testületek, gyámmokok és gondnokok sat. sat. kik részéről az idézett 1855-ik és 1859-ik évi hirdetmények nyomán egy vagy több urbéri állományok, a melyek urbéri perek tárgyává nem vál-tak, vagy ha azzá is váltak, de fölöttük már jogérvényes határozat még nem hozatott s ed-digelő még bé nem jelentettek, vagy ha bé is jelentettek, de még nem láttattak el, miszerint ebbeli igényeiket más számitandó négy hónapok alatt ezen országos földtehermentesítési alapigazgatóságnál közvetlenül vagy a posta útján annyival bizonyosabban, még pedig kö-zönségenként bejeleníteni, s illetőleg megújítani igyekezzenek, mivel az ellenkező e-szében az ezen határidő után beadott bejelentések csak összes kárpótlási ügy bevé-gzése után, s ekkor is csak az illető igény keresők költségén fognak tárgyalás alá vétetni, megjegyeztetvén: miszerint a perbe fogott, s jogérvényesen még eddigelő el nem látott urbéri állományok bejelentésére nézve a négy havi bejelentési határidő azon naptól leszen számitandó, melyen a jogérvényes urbéri törvényeszeki határozat az igény keresők kézbesítetténi fog, önként értetődven, miszerint ezen körülményt az igény keresők bejelentésük alkalmával, még pedig okmányilag kötelesek bebiz-nyítani, minthogy az ellenkező esetben bejelentéseik ekésetteknek fognak tekintetni s a valósitási költségeket nem a földtehermentesítési alap, hanem ök magok lesznek kénytelenek hordozni.

Ugyanezen mátol számitandó négy havi határidő tüzetik ki azon tized kárpót-lási igényekre nézve is, melyek eddigelő még nem jelentettek be. A fentebbi szabály, mely szerint t. i. az esetben, ha a bejelentések a négy havi határidő eltelte után, adattak be, azoknak valósitása és további tárgyalása csakis a bejelentők költségein történné meg, ezen bejelentésekre nézve is irányadó.

A földtehermentesítési alap érdeke, mint szintén az összes kárpótlási ügynek mielőbbi s czelszerű keresztülvitele egyformán megkívánják, hogy minden igények a maga idejében bejelentetvén, a földtehermentesítési országos alapigazgatóság képes lehessen egy bizonyos terv szerint eljárhatni, annyival inkább, mivel a számtalan változások, melyek a volt alattalvók birtokaiban, mint szintén a vételjogosult szemé-lyekben is időközben történtek, az igények községenkénti valósitását egyformán szük-ségessé teszik, e pedig csak úgy létesítethetik, ha minden egy és ugyanazon közönségre vonatkozó igények a maga idejében bé fognak jelentetni.—

2.) Felszólíttatnak mind azon volt földesurak, morális testületek sat. sat. az utólagos, s illetőleg végleges urbéri kárpótlást s annak tökécsitett kamathátralékát igénybe venni szándékoznak, miszerint ebbeli folyamódásukat viszont mátol számitan-dó négy hónapok alatt közvetlen, vagy a posta útján, tekintet nélkül arra, hogy igényeiket már bejelentették, s talán utólagos urbéri töké kárpótlásukat is már ki-kapták, ezen országos földtehermentesítési alapigazgatósághoz annyival bizonyosab-ban, még pedig községenként bejelenteni, mivel az ellenkező esetben, az ekészt az előbbeni pont alatt felhozott bejelentések csak az összes urbéri kárpótlási ügy be-végzése után, s viszont csak az igényt keresők saját költségén fognak tárgyalás alá vétetni.— Minden jószágosztal vagy jószággrésze (parcellára) nézve, melyre nézve egy külön határozvány lön kiadva, az utólagos kárpótlási iránti beadványok is külön benyujtandók.

3.) Figyelmzettetnek azon volt földesurak sat. sat. kiknek a bejelentett s már kárpótolat urbéri állományaikból, egyes urbéri természetű földrésztleték bár minő ok-ból kimaradván, valósitás kárpótlás alá nem vétettek, s azokat utólagosan kárpót-toltatni kívánják, miszerint ezen egyes földrésztleteket állományonként kimutatván, e-zen kimutatást a 2-ik pont szerint szerkesztendő folyamodvány mellé csatolni igye-

kezzenek; annyival inkább: mivel az ellenkező esetben az együttes községenkénti felmérés eredményei szerint felmerült területi különbség illetőleg területi többlet csak azon földrésztletekre fog kiterjesztetni, s illetőleg kárpótlás alá számitatni, melyek a már kiadott bár miképp nevezett kárpótlás megállítása alkalmával, mint urbéri ter-mészetű s kárpótlás alá tartozó földrésztletek valósitattak.

4.) Figyelmzettetnek a volt földesurak saját érdekekben, hogy miután volt alatt-valóik birtokaiban időközben számtalan változások történtek, melyek az együttes községenkénti felmérés eredményei szerint felmerült területi többlet lényegesen be-folyhatnak, viszont állományonként kimutatván, ezen kimutatást is a 2-ik pont alatti folyamodványuk mellé csatolni, vagy legalább a valósitási tárgyalás alkalmával az illető biztmánynak bemutatni igyekezzenek, annyival is inkább, mivel az ellenkező esetben ha a valósitási biztmányok a földmérleti munkálatok alapján a birtokválto-zási kimutatások hiánya miatt, a történt birtokváltozásokat tökéletesen ki nem tisztázhatnák, s az eredeti valódi birtokosokra vissza nem vihetnék, az ez ötlemből fel-merülhető sérelmekre többé semmi tekintet nem fog vétetni.

Az 1 és 2. pontok alatt említett bejelentéseknek, s illetőleg folyamodványok-nak ugy szintén az azokhoz csatolandó 3. és 4. pontok alatti kimutatásoknak mi-képp leendő szerkesztését illetőleg gondoskodni fog a földtehermentesítési országos alapigazgatóság, hogy az érdekelte földesurak az e tárgyban kiadott oktatást az ille-tő hatóságok után mielőbb megkapassák, végre

5.) Figyelmzettetnek a volt földesurak, hogy miután az idézett utasítás szabá-lyainál fogva a valósitási biztmányok arra vannak utasítva, miszerint azon állomá-nyokat vagy földterületeket, melyek az első valósitás alkalmával mint tiszta majori-sági természetű birtok, vagy legalább kétséges természetűknél fogva fenntartva az ur-béri törvényeszekek elbátározását, a kárpótolat urbéri területtől kiszakítottak, az utó-lagos illetőleg végleges urbéri kárpótlási terület kitisztázása alkalmával is merőbe elmellőzzék s a kárpótolandó területtől kiszakasszák a mennyiben bé nem bizonyít-atnák, hogy a kérdésben lévő birtok valóban urbéri természetűek,—minden az ily állományokra vagy földrésztletekre vonatkozó irományaikat előszedni, hogy azokat a kifizendő tárgyalásra magokkal vivén, képesek lehessenek jogos igényeiket a való-sítási biztmányok előtt bemutatni.

Ezen okmányokon kívül szük-geltetvén mind a még bé nem jelentett urbéri-ségek biztos valósitására, mind pedig a különösen az utólagos illetőleg végleges kár-pótlások területi kitisztázására a volt földesurak kezein lévő volt alattalvók urbéri viszonyaira vonatkozó magány iratok is, melyeknek az urbéri szerződések, osztály, és határeljáratási levelek „conscriptio“ stb. kötelezőgökké tétetik a földesuraknak a a kifizendő tárgyalási napra magokhoz vévén, a valósitási biztmányoknak felké-részkre, annyival inkább bemutatni, mivel különösösa azon esetekben, melyekben az előbbeni valósitási munkálatoknak újból megvizsgálása szük-ségessé vált, azok hi-ánya miatt az újból megvizsgálás a volt földesurak részére káros és kijavíthatatlan eredményeket vonhat maga után.

Az országos kir. Földtehermentesítési Alapigazgatóság Elnökségétől.
Kolozsvártt, october hó 14-én, 1865.

NEM HIVATALOS.

Hirdetvény.

(320) (2—3)
Van szerencsém a t. ez közönséget értesíteni, hogy Erdélyre kibató ügyvé-d-ség folytatására letett himet alapján nyert felsőbb engedélyvel **ügyvédségem** saját nevem alatt megkezdtem, és miután alkalmam volt a most kihirdetett és fo-lyamba jövő földtehermentesítési végleges és dézma kárpótlási ügyekben a vételjo-gosultak kiittón előnyére ható összeköttetésem létre hozni — szol-gálatom ajánlani bátorodom az **ügyvédi szakhoz tartozó ügyeken kívül célszerű be-jelentési ügy valósitási gyors modorral** bővebben megismerkedhetni, nem különben a vételjogosultak kiittón előnyére ható összeköttetésem létre hozni — szol-gálatom ajánlani bátorodom az **ügyvédi szakhoz tartozó ügyeken kívül**, név-szerint a **végleges és dézma kárpótlási ügyek** kezelése iránt a földte-hermentesítési cs. k. alappénztár székelyén Nagy Szebenben lakó és a'abb hirdető megbízottam ügyvéd Kovács János közreműködésével és azon meggyőződéssel, hogy lelkiismeretes, pontos, gyors és legmértányosabb szolgálatommal velem érintkező t. hazámiai állandó pártfogását magannak biztosíthatom.

Ügyvédi irodám székelye: Kolozsvár, királyuteza 15 szám alatt, özvegy Se-resné házánál.
Kolozsvártt, 1865-ik october 24-ik napján.

Kovácsnai **KOVÁCS SÁNDOR**, ügyvéd.

Hirdetvény.

A végleges és dézma kárpótlások kihirdetése következtében a t. vé-teljogosultaknak azok iránti igényeik kellő bejelentése, valósitása, kárpótlási össze-gek folyóvá tétele, kivétele és kézbesítése iránt a mgs földtehermentesítési alapigaz-gatóságnak székelyén Kolozsvártt lakó és fenn hirdető megbízottam ügyvéd Kovács Sándor közreműködésével a leggyorsabb és legmértányosabb szolgálatom ajánlani bátorodom.
Ügyvédi irodám székelye: Nagy Szeben Sopsuteza 596 szám alatt.
Nagy Szeben, 1865-ik october 24-ik napján.

Kovácsnai **KOVÁCS JÁNOS**, ügyvéd.

(324) (1—3)
Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, mikép bold. Sz.-K. Cseh Ferencz urnak hátrahagyott Benedekfalvi, K.-Debrecezeni, Keckesfalvi, Röd és Kelenzei minden javai **decem-ber hó 15-én** reggeli 10 órakor Beudekfalván, általam mint osztoztató bíró ál-tal, önkéntes árverés mellett szabad kéz-ből örök áron el fog adatni. A kellő értesi-tesek pedig általam itt Szatmár városában 45 sz. a. házamba, addig is a venni akaró-nak megtéthetők.

Kelt Szatmárt, oct. 12-kén, 1865.
GYENE KÁROLY,
mint osztoztató meghatalmazott bíró.

(325) (1—4)
Haszonbér.

Mocsosal határos Légen helységen háromszáz holdnyi, belső tágos curialis ve-teményes gyümölcsös, jó lakház, gazdasági épületek, néhány belső telkek, külső szán-tók, kaszálók és szőlő, ösvivetések, tago-sítás küszöbén léve, annak beálltal fen-tebbi árért 4 évekre, a külsők mántul, a belsők jövő 1866-ik év márcziusa 1-jétől cautio kötés mellett bérbe adó Értekezhet-ni bérmentes levél mellett Légen benbe lakó tulajdonos Lázár János sal.

(326) (1—1)
Eladó idei bor.

Maros Szent-Királyt N-Enyed-hez 1/4 órára **700 veder** idei bor eladó. Értekezhetni helytt B. Bánffy Dénes ural.

(327) (1—2)
Alórtir ajájha magát sirbolkok építésére, sirkövek kifaragására és mindennemli kőfaragói munkákra, nem különben kö-képmetszésre.

Elfogad megrendeléseket építészeti tervekre és előrajzokra minden modorban **a legdiszesebb és legcsinosabb alakban;**

s a legnagyobb pontosság ígérété mellett alórtir oda fog törekedni, hogy a n. é. közönség méltánylatát kiérdemelje.

TRADINI FERENCZ,
akadémiai képfaragó.
Lakása: Tordanteza 24 sz. a. A „Szarvasböz“ címzett vendéglőben.

(131) 3/10 (7—12)
Bizonnyítvány.

Nóm és én néhány év óta csúszos fog-fájásban szenvedtünk. Egy barátunk által figyelmeztetve az **Anatherin-szárvíz** hatására, megszereztem azt, s használata oly jó eredményt szült, hogy most kötele-ségem annak gyógyító tulajdonait, a szen-véd emberiség javára, ezennel nyilváno-san elismerni.

Fashold Lipót,
szalaggyáros és tulajdonos
Bécsben, Schottenfeld 258.

Kapható: **Kolozsvártt: Wolff J.**
dr. Hintz György és Khudy J. öze-vegye gyógyszeraitaiban.

Egy palaczk ára 1 frt **40** kr o. é.